

Aldrig tidigare har de politiska beslutsfattarna haft så många forskare och forskarutbildade nationalekonomer att luta sig emot när de utformar den ekonomiska politiken. Det gäller inte bara för de nya moderaterna vars politik utmejslats i samspel med en grupp forskarutbildade nationalekonomer. Även de tyngsta positionerna på Finans- och Näringsdepartementet besätts i hög grad av disputerade nationalekonomer. Numera har ca 40 av medarbetarna en doktorsgrad i nationalekonomi. Inom centrala myndigheter som Riksbanken, Konjunkturinstitutet och Konkurrensverket finns dessutom över 70 forskarutbildade nationalekonomer.

Eftersom antalet disputerade nationalekonomer växer, och deras inflytande inom politik och förvaltning ökar, så får deras verklighetsuppfattning stor betydelse för hur den ekonomiska politiken utformas. De teorier och modeller som lärs ut på ledande nationalekonomiska institutioner blir de verktyg som ledande tjänstemän inom politik och förvaltning använder för att definiera samhällets problem och söka lösningar.

Den som tror att entreprenörskap och företagande spelar en avgörande roll för samhällsutvecklingen har i det sammanhanget skäl att misströsta. Samtliga svenska forskarutbildningar inom nationalekonomi ligger väl förankrade i ämnets huvudfåra och där ryms inte entreprenörens ekonomiska funktion. I litteraturlistorna på de ledande nationalekonomiska institutionerna lyser böcker som beskriver sambanden mellan entreprenörskap, tillväxt och jobbskapande med sin frånvaro, trots att det idag finns ledande nationalekonomer som fjolårets nobelpristagare Edmund Phelps och William J. Baumol som i sin forskning betonar entreprenörskapets centrala roll.

I den politiska retoriken har däremot entreprenören spelat en central roll sedan början av 1990-talet. Trots det har politiken hittills inte förmått att skapa de villkor som främjar entreprenörskap och växande företag. Antalet företagare har inte ökat och exemplen på företag som växer under lång tid är få; Sverige har knappast förmått att få fram några nya storföretag genom organisk tillväxt. De dominerande företagen i Sverige, vad gäller sysselsättning och omsättning, har med några få undantag etablerats före 1970. Här finns ett uppenbart gap mellan uttalade ambitioner och förverkligade resultat.

Det finns många förklaringar till att verkligheten ser ut som den gör. Det handlar givetvis om en samhällsmodell byggd på höga skatter, en stor offentlig sektor och konservativa fackföreningar som slår vakt om existerande jobb snarare än om villkoren för att nya jobb ska växa fram. Men en viktig förklaring finns också inom den kår av nationalekonomer som vunnit politikernas öra. I deras värld spelar andra faktorer än entreprenörskap den avgörande rollen för att främja tillväxt och nya jobb. Ofta går man inte längre i analysen än att utgå ifrån att utbudet av arbetskraft skapar sin egen efterfrågan på arbetskraft. Att det finns någon därute som upptäcker och skapar nya affärsmöjligheter tas för givet. Men inte bara det, det tas även för givet att denne någon under risk och osäkerhet kombinerar kapital, arbetskraft och andra insatsfaktorer i form av ett företag för att exploatera dessa möjligheter och därmed skapa arbeten och ökat välstånd.

Det visar inte minst den nya regeringens första insatser för att minska arbetslöshet och utanförskap. I det arbetet har man främst fokuserat på åtgärder som ökar utbudet av arbetskraft. Därför har man sänkt A-kassan, infört nystartsjobb och skärpt arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen. Förändringar som är centrala för att öka utbudet av arbetsgivare, dvs för att stärka entreprenörskap och företag har varit färre till antalet.

Den internationella nationalekonomiska forskningen om entreprenörskap lär oss att en politik för tillväxt och jobb måste ge entreprenörskapet samma dignitet som politiken för arbetsutbud, utbildning och investeringar.

Om Sverige vill dra nytta av entreprenörernas produktiva närvaro måste vi på allvar se över incitamenten för entreprenörskap. Då kan inte en stelbent arbetsrätt avfärdas som en marginell fråga i jakten på nya jobb. Då måste regelbördan sänkas och trygghetssystemen få en sådan utformning att fler väljer att satsa på ett liv som företagare.

De nationalekonomer som befolkar departement och myndigheter behöver upptäcka den saknade länken inom sin egen vetenskap. Ekonomkåren måste beakta entreprenörsfunktionen och de enskilda entreprenörernas roll i sina underlag.

Magnus Henrekson är VD på Institutet för Näringslivsforskning och professor på Handelshögskolan i Stockholm, Idag lanserar SNS hans och Mikael Stenkulas bok Entreprenörskap. Boken sammanfattar den internationella forskningen om sambanden mellan entreprenörskap, tillväxt och jobbskapande.